

SYGEPLEJERSKER BEHØVER FÆLLESSKABER

Det er ikke de nyuddannede sygeplejerskers skyld, når de bryder sammen i møde med realiteterne på medicinske afsnit. Sådan lød budskabet fra Carsten Juul Jensen, ph.d., på Uddannelsesrådets konference 2022.

Af Sarah Glerup, DASYS

Uddannelsesrådets konference 2022 blev afrundet af Carsten Juul Jensen, der egentlig blev inviteret til at fortælle om sin spritnye ph.d. for to år siden. Corona-forsinkelsen har imidlertid ikke gjort konklusionerne om skyld mindre aktuelle.

Carsten Juul Jensen er sygeplejerske med kandidatgrad og har oveni en ph.d. i arbejdslivsstudier fra RUC også med fokus på sygepleje. Afhandlingen undersøgte ud fra et institutionelt etnografisk perspektiv nyuddannede sygeplejerskers realitetschok, når de kommer ud på medicinske afsnit på reformerede sygehuse. Det vil sige på moderne sygehuse, som de ser ud efter reformen af 2007.

Skyldfølelse i et etnografisk perspektiv

Ph.d.en blev til i samarbejde med Grønlands Universitet, hvor man ser et stort behov for at blive bedre til at tiltrække og fastholde sundhedspersonale, og udgangspunktet er omfattende feltstudier. Fem nyuddannede sygeplejersker er fulgt over to år i 184 timer fordelt på 23 vagter.

Den etnografiske ramme betyder, at Carsten Juul Jensen er gået åbent til sygeplejerskernes kropslige og følelsesmæssige oplevelser frem for at have en på forhånd snævert defineret hypotese. Undervejs tegnede sig et tema, nemlig skyld.

- Vi har tit en tendens til at tro, at når vi går på arbejde, så parkerer vi følelser derhjemme. Sådan er virkeligheden ikke, fastslår Carsten Juul Jensen.

I sine litteratursøgninger fandt han en del artikler om sygeplejerskers realitetschok, men i sit feltarbejde gjorde han en ny opdagelse: Sygeplejerskerne gav sig selv skylden for chokket. Det er interessant i et etnografisk perspektiv, der vægter rammebetingelser.

- Følelser, tanker og oplevelser bliver til i en kontekst. Vi tænker og taler anderledes, når vi er hjemme, end når vi er på arbejde. Derfor prøver jeg at have et postpsykologisk blik på skyld; det vil sige at gøre op med de mainstreampsykologier, der arbejder individuelt med følelser. Vi skal have konteksten med.

De umulige hensyn

En række forskere har beskrevet, hvordan vi lærer vi børn og unge at tage ansvar for egen læring og konstant vurdere deres egen indsats.

- Det kan betyde, at man presser sig selv så meget, at selvet kollapse, som Dorthe Staunæs ville sige. Vi har masser af undersøgelser, der viser, at unge bliver mere og mere angste og depressive, også nyuddannede sygeplejersker.

I sit oplæg præsenterer Carsten Juul Jensen os blandt andet for Emilie på 25 år, der er helt ny i faget, og han har taget en case med:

Emilie er på vej rundt for at spørge, hvad patienterne skal have til morgenmad. Hun kommer til en stue, hvor en ældre mand er indlagt. Hun finder ham på det tilstødende badeværelse, hvor han står usikkert ved håndvasken i færd med at afklæde sig sine underbukser, der ved et uheld er blevet våd af urin. Emilie går til tøjskabet for at hente et par rene underbukser til patienten, og hun tager ved samme lejlighed et par håndklæder med. Patienten har nemlig også urin ned af benet, så Emilie må hjælpe ham med at blive vasket. Dette tager et godt stykke tid og Emilie er nu forhindret i at uddele morgenmad til resten af patienterne. På vej ud af sygestuen siger Emilie smilende henvendt til observatøren, "jeg får altid dårlig samvittighed, for så skal de andre dele morgenmad ud til mine patienter".

- Her rejser spørgsmålet sig: Kan det nogensinde blive Emilies skyld? Sådan oplever hun det, men jeg vil flytte fokus til konteksten. For det er organisatorisk bestemt, at Emilie skal dele morgenmad ud. Samtidig har hun så sit fag-etiske blik, der dikterer, at hun må hjælpe patienten på badeværelset, fastslår Carsten Juul Jensen retorisk.

Eksemplet med Emilie viser, hvordan skyldfølelse hos nyuddannede sygeplejersker opstår i en kontekst, der skaber dilemmaer baseret på uforenlige hensyn til patienter, kolleger, pårørende og én selv. Efter mange lignende oplevelser bliver Emilie faktisk sygemeldt med stress og angst.

En tendens med konsekvenser

I dag arbejder Emilie stadig med at rokere rundt på sine tanker, men Carsten Juul Jensen vil hellere se på hendes arbejdsbetingelser, der har trådt tilbage til reformen i 2007.

I det efterfølgende årti er der sparet milliarder. 20 pct. af de akutte senge er nedlagt, så patienterne i stedet henvises til netop medicinske afdelinger. Oveni kommer den eksterne målstyring af kvalitet, der har forvandlet sygehusene til en slags private virksomheder med indbyrdes konkurrence, påpeger Carsten Juul Jensen

- Generelt er patienterne blevet ældre med flere kroniske sygdomme. Samtidig er konkurrencen ulige, fordi patientgrupperne i regionerne er vidt forskellige. Bor du eksempelvis i Region Sjælland, så er det umuligt at leve op til målet om mere kvalitet for færre penge på de medicinske afdelinger.

Robuste fællesskaber er løsningen

Med Carsten Juul Jensens blik for kontekst bliver det indlysende, at der skal organisatoriske ændringer til. Derudover har sygeplejersker brug for fællesskaber. Det har eksempelvis Region Sjællands såkaldte NUCAP-projekt vist.

- De afdelinger, der bedst kan fastholde personale, har med Lene Tanggaards ord "robuste fællesskaber". Hvor vi er enige om, at bump på vejen gælder lige så meget for dig som for mig, og vi derfor klarer dem sammen, siger Carsten Juul Jensen.

- Så mit budskab er, at vi skal flytte blikket fra det individuelle menneske til fællesskabet. Jeg vil gerne råbe til de nyuddannede: Det er ikke jeres skyld, når I bryder sammen! For vi er nødt til at blive enige om, at de arbejdsbetingelser, som bliver skabt i organisationen, gælder for os alle sammen. Ingen af os kan holde til vægten på vores skuldre, hvis vi skal bære alting selv.

VIL DU VIDE MERE?

Carsten Juul Jensen Hvis du vil have et dybere indblik i Carsten Juul Jensens forskning, kan du læse hans ph.d.:

Jensen, C. J. (2018) Nyuddannede sygeplejerskers møder med realiteterne på medicinske afsnit i reformerede sygehuse - en institutionel etnografisk undersøgelse. Roskilde Universitet. Alternativt har han udgivet en række kortere artikler:

Jensen, C. J. (2018) "'Jagten på de gode tal' - plejepersonalets arbejde med patienternes vitale værdier på computere', Tidsskrift for arbejdsliv, 20(4).

Jensen, C. J. (2018) 'Nyuddannede sygeplejerskers arbejde med døden og døende patienter på medicinske afsnit i patientsikre sygehuse', Klinisk Sygepleje, 32(3).

Jensen, C. J. (2019) 'Nyuddannede sygeplejerskers arbejde med udskrivelse af medicinske patienter', Uddannelsesnyt, 4.

Jensen, C. J. (2021): 'Dannelse af professionsidentitet i en arbejdskultur på medicinsk afsnit', i: Boelsbjerg og Hermansen (red.) (2021): Kultur for sundhedsprofessionelle, Gads Forlag. Af andre forfattere anbefaler han:

Staunæs (2018): 'Misundelse, skam og uskyld postpsykologiske tanker om subjektivering, selvledelse og nye motivationsteknologier', Nordiske udkast - tidsskrift for kritisk samfundsforskning, nr. 1, årg 46.

Tanggaard, L. (2020) Det kreative nej: om at bruge afvisninger som drivkraft, Akademisk Forlag.

Hølge-Hazelton, B. et al. (2020) Projekt Nucap Defining Nursing Capacity. Roskilde.

Hansen, Dahl og Horn (red.) (2022): A Care Crisis in the Nordic Welfare States? Care Work, Gender Equality and Welfare State Sustainability, Bristol University Press.